روایتی از برنامه محوری استان هرمزگان؛

از مهار تهدیدهای هم‌زمان تا حفظ مسیر توسعه

اقتصاد کیش - هرمزگان در یکسال اخیر با مجموعه‌ای متراکم از بحران‌های هم‌زمان مواجه بوده است؛ بحران‌هایی که هر یک به‌تنهایی می‌توانست بخشی از توان مدیریتی استان را فرسوده کند، اما هم‌پوشانی و تداوم آن‌ها، شرایطی کم‌سابقه را رقم زد، از خشکسالی‌های پی‌درپی و تنش آبی مزمن گرفته تا سیلاب‌های ناگهانی، آتش‌سوزی‌های طبیعی، تهدیدات زیست‌محیطی و بهداشتی، چالش‌های اقتصادی و صنفی، فشارهای لجستیکی و پیامدهای تحولات امنیتی منطقه‌ای، هرمزگان را به یکی از حساس‌ترین استان‌های کشور از منظر مدیریت بحران تبدیل کرد.

در چنین شرایطی، آنچه اهمیت یافت نه صرفاً وجود بحران‌ها، بلکه نحوه مواجهه مدیریت استان با این تهدیدهای متراکم بود، بررسی عملکرد استان نشان می‌دهد که رویکرد غالب، عبور از مدیریت مقطعی و واکنشی و حرکت به سمت تصمیم‌سازی مبتنی بر برنامه، هماهنگی نهادی و حضور میدانی بوده است، این رویکرد تلاش داشت ضمن مهار بحران‌ها، از توقف چرخه خدمات عمومی، فعالیت‌های اقتصادی و پروژه‌های توسعه‌ای جلوگیری کند و سرمایه اجتماعی استان را حفظ نماید.

انباشت بحران‌ها، مدیریت استان را ناگزیر ساخت هم‌زمان در چند سطح تصمیم‌گیری کند؛ از سطح فوری و عملیاتی برای کنترل پیامدها، تا سطح راهبردی برای جلوگیری از بازتولید بحران‌ها در آینده، در این میان، فعال‌سازی ستادهای تخصصی، ارتباط مستمر با دستگاه‌های ملی، اطلاع‌رسانی عمومی و مشارکت نهادهای محلی، نقشی کلیدی در کنترل فضا و جلوگیری از گسترش نارضایتی‌ها ایفا کرد.

خشکسالی و تنش آبی؛ مدیریت موثر بحران در هرمزگان

استان هرمزگان در سال‌های اخیر با کاهش بارش‌ها و افت منابع آب زیرزمینی مواجه شد؛ بحرانی که می‌توانست تأمین آب شرب، کشاورزی و فعالیت‌های اقتصادی را تحت فشار قرار دهد. با این حال، مدیریت عالی استان توانست با برنامه‌ریزی و اقدامات هماهنگ، اثرات خشکسالی را محدود و شرایط را تحت کنترل درآورد.

اقدامات کوتاه‌مدت شامل تأمین اضطراری آب شرب برای مناطق شهری و روستایی، ارتقای ظرفیت آب‌شیرین‌کن‌ها و بهبود شبکه‌های توزیع بود، در کنار آن، اجرای روش‌های آبیاری بهینه و حمایت از کشاورزان در تأمین آب، به کاهش فشار اقتصادی بر خانوارها کمک کرد، گزارش‌های رسمی نشان می‌دهد که این اقدامات توانست دسترسی مردم به آب را حفظ کند و مانع بروز مشکلات اجتماعی ناشی از کم‌آبی شود.

در بخش شهری و روستایی، هماهنگی با وزارت نیرو و شرکت‌های آبفا باعث شد که بحران خشکسالی به شرایط مدیریت‌شده تبدیل شود و هیچ منطقه‌ای با کمبود جدی و طولانی‌مدت مواجه نشود. همچنین اجرای کمپین‌های مدیریت مصرف و آموزش عمومی به شهروندان، مصرف آب را بهینه کرده و فشار بر منابع محدود را کاهش داده است.

نتیجه این تلاش‌ها، عبور استان از دوره خشکسالی بدون بحران گسترده بود، تجربه هرمزگان نشان می‌دهد که برنامه‌ریزی عملیاتی، اقدامات هدفمند و هماهنگی بین بخشی می‌تواند حتی بحران‌های مزمن و چندوجهی را قابل مدیریت و امنیت اجتماعی و اقتصادی استان را حفظ کند.

رویکرد علمی و پیشگیرانه مدیریت بحران زیستی در استان علاوه بر بهسازی محیط، شامل اطلاع‌رسانی عمومی، آموزش جوامع محلی، و هماهنگی با مراکز بهداشتی برای تشخیص زودهنگام بیماری‌ها نیز بوده است، این اقدامات باعث شده است تهدید پشه مهاجم و بیماری‌های منتقله از آن در سطح کنترل باقی بماند و از تبدیل شدن به بحران‌های بهداشتی گسترده جلوگیری شود، هرچند حضور این ناقل همچنان نیازمند توجه مستمر است.

در مجموع، تجربه هرمزگان در مدیریت تهدیدات زیستی مهاجم نشان می‌دهد که ترکیب دانش علمی، نظارت بهداشتی، و مشارکت اجتماعی می‌تواند مؤثر باشد، این رویکرد نه‌تنها در مواجهه با پشه آئدس اهمیت دارد، بلکه می‌تواند به‌عنوان یک مدل برای مقابله با سایر تهدیدات زیستی در استان و کشور به کار گرفته شود؛ الگویی که بر «پیشگیری فعال» و «واکنش علمی» تأکید دارد و ظرفیت استان را در مقابله با تهدیدهای سلامت عمومی تقویت کرده است.

مدیریت بحران در بندر شهید رجایی؛ از شعله‌ها تا تداوم عملیات‌بندری

یکی از برجسته‌ترین بحران‌های غیرطبیعی که استان هرمزگان و شهر بندرعباس در سال ۱۴۰۴ تجربه کرد، حادثه مهیب در بندر شهید رجایی بود، حادثه‌ای که ظرف روز ۲۶ اردیبهشت ۱۴۰۴ بخش‌هایی از مهم‌ترین هاب لجستیکی و تجاری کشور را درگیر کرد و مدیریت بحران استان را در آزمونی بسیار بزرگ قرار داد، این حادثه و آتش‌سوزی پس از شعله‌ور شدن چندین کانتینر در بخش اسکله‌های این بندر رخ داد و باعث گسترش آتش و موجی از شوک و اضطراب در شهرهای اطراف شد.

براساس گزارش‌های رسمی، انفجار در بندر شهید رجایی از شدت قابل توجهی برخوردار بود و دود و شعله‌های آتش تا مسافت‌های چند کیلومتری قابل مشاهده بود و صدای آن حتی در مناطق همجوار شنیده شد؛ این بندر یکی از مراکز اصلی جابه‌جایی کالا در جنوب کشور است که نقش حیاتی در تأمین، واردات و صادرات دارد و هرگونه اختلال در آن می‌توانست آثار گسترده‌ای بر زنجیره تأمین کالا داشته باشد.

در نخستین ساعات پس از وقوع حادثه، ستاد مدیریت بحران استان فعال شد و پیامدهای انسانی و عملیاتی را مدیریت کرد. مقامات رسمی اعلام کردند که صدها نفر در پی حادثه و آتش‌سوزی دچار مصدومیت شده‌اند و به بیمارستان‌ها منتقل شدند، برخی گزارش‌ها از صدها مجروح و ده‌ها فوتی حکایت دارند که باعث شد اعلام عمومی و بسیج همه‌جانبه برای امدادرسانی در دستور کار قرار گیرد.

در برخورد با این واقعه، مدیریت بحران استان هرمزگان و گروه‌های امدادی، شامل آتش‌نشانی بندر، نیروهای اورژانس، هلال‌احمر و تیم‌های ویژه واکنش سریع، از همان دقایق اولیه وارد عمل شدند و عملیات امداد، اطفای حریق و ایمن‌سازی محل حادثه را آغاز کردند، این واکنش به‌موقع باعث شد بخش‌هایی از آتش و دود مهار شود و از گسترش بیشتر آن جلوگیری شود؛ همچنین تلاش شد تا خدمات درمانی و پزشکی به‌سرعت به نیازمندان ارائه گردد و بار اضافی بر شبکه‌های درمانی وارد نشود.

یکی دیگر از ابعاد مهم این حادثه، ادامه فعالیت بندری در بخش‌های غیرآسیب‌دیده بود، با وجود اختلال اولیه، هماهنگی میان مدیریت بندر، سازمان‌های حمل‌ونقل و نهادهای اجرایی باعث شد فعالیت‌های کلیدی تجاری و حمل‌ونقل در بخش‌های سالم بندر به‌سرعت از سر گرفته شود تا زنجیره تأمین کالاهای اساسی کشور دچار اختلال طولانی‌مدت نگردد، این اقدام هماهنگ، علاوه بر کاهش فشار اقتصادی، نشانگر لزوم حفظ کارکرد عملیاتی در مواجهه با بحران‌های غیرمنتظره است.

در کنار پاسخ سریع عملیاتی، اطلاع‌رسانی رسمی و مدیریت افکار عمومی نیز یکی از محورهای اساسی مدیریت بحران بود؛ اطلاعیه‌های مکرر از سوی مراجع رسمی و رسانه‌های معتبر در خصوص وضعیت حادثه، اقدامات انجام‌شده و دستورالعمل‌های ایمنی برای شهروندان منتشر شد تا از شایعات، اضطراب جمعی و اطلاعات غلط جلوگیری شود.

فضای امنیتی و تحولات منطقه‌ای؛ حفظ آرامش عمومی و مدیریت پدافند غیرعامل در هرمزگان

استان هرمزگان به‌دلیل موقعیت ژئوپلیتیکی حساس خود در جنوب کشور و هم‌جواری با آبراه‌های استراتژیک خلیج‌فارس و تنگه هرمز، همواره در معرض تأثیرات تحولات امنیتی و نظامی منطقه‌ای قرار دارد، در سال جاری، یکی از مهم‌ترین آزمون‌های امنیتی استان، جنگ ۱۲ روزه منطقه‌ای بود که بر جو امنیتی و روانی شهروندان اثر گذاشت. این درگیری کوتاه‌مدت اما شدید، تهدیدی مستقیم برای زیرساخت‌ها، فعالیت‌های اقتصادی و آرامش عمومی ایجاد کرد و مدیریت استان را ملزم به واکنش سریع و هماهنگ نمود.

با وجود پیچیدگی‌های ناشی از این بحران، استانداری هرمزگان توانست با بهره‌گیری از سازوکارهای پدافند غیرعامل، هماهنگی نیروهای امنیتی و اطلاع‌رسانی به موقع، آرامش عمومی را حفظ کند، جلسات منظم شورای پدافند غیرعامل، همکاری نزدیک با نیروی انتظامی، سپاه و سایر دستگاه‌های مسئول، و استفاده از تجارب مدیریتی گذشته باعث شد تهدیدات امنیتی منطقه‌ای به شکل کنترل‌شده مدیریت شوند و از تبدیل آنها به بحران داخلی جلوگیری شود.

یکی از محورهای موفقیت‌آمیز این مدیریت، ادامه فعالیت‌های اقتصادی و حمل‌ونقل بندری در استان بود، حتی در اوج جنگ ۱۲ روزه، عملکرد بنادر، فعالیت‌های تجاری و خدمات عمومی با حداقل اختلال ادامه یافت؛ اقدامی که نشان‌دهنده آمادگی عملیاتی و استراتژی پیشگیرانه مدیریت استان بود، همزمان، اطلاع‌رسانی شفاف به مردم و رسانه‌ها، ارائه بیانیه‌های رسمی و تشریح اقدامات امنیتی، باعث شد نگرانی‌های عمومی کاهش یابد و از ایجاد اضطراب اجتماعی جلوگیری شود.

تجربه هرمزگان در این شرایط نشان داد که هماهنگی بین‌بخشی، آمادگی نیروهای امنیتی و پدافند غیرعامل، و اطلاع‌رسانی دقیق، کلیدهای اصلی حفظ آرامش و ثبات اجتماعی در مواجهه با تحولات منطقه‌ای هستند. عملکرد استان نه تنها مانع از بروز اختلالات اجتماعی شد، بلکه امکان ادامه فعالیت‌های اقتصادی و حیاتی استان را نیز تضمین کرد و الگویی موفق از مدیریت بحران امنیتی ارائه داد.

آتش‌سوزی‌های شناورها، لنج‌ها و عرصه‌های طبیعی و مهار بحران‌های پرتکرار

در سال جاری، استان هرمزگان با چندین مورد آتش‌سوزی گسترده در عرصه‌های طبیعی و شناورها در بندرگاه‌ها و اسکله‌های ساحلی مواجه شد؛ رخدادهایی که می‌توانستند تبعات زیست‌محیطی، اقتصادی و اجتماعی جدی‌تری به دنبال داشته باشند، با این حال، مجموعه عملیات هماهنگ مدیریت بحران و واکنش به‌موقع نیروهای امدادی و اجرایی استان نشان داد که هرمزگان توانسته است این بحران‌ها را مهار و پیامدهای آن‌ها را به حداقل برساند.

یکی از مهم‌ترین این موارد، آتش‌سوزی وسیع در ارتفاعات و مراتع منطقه حفاظت شده هماگ در شمال بندرعباس بود؛ آتش‌سوزی که بیش از ۱۰۰ هزار هکتار از پوشش جنگلی و مرتعی این منطقه را درگیر کرد و با وزش باد و صعب‌العبور بودن منطقه، مهار آن دشوار بود، گزارش‌های رسمی حاکی است که پس از تلاش‌های شبانه‌روزی نیروهای منابع طبیعی، آتش‌نشانی، یگان حفاظت محیط زیست و تیم‌های امدادی، این حریق پس از حدود پنج روز به‌طور کامل تحت کنترل و مهار شد، بدون آنکه تلفات انسانی جدی داشته باشد.

این عملیات، که نیازمند هماهنگی دستگاه‌ها و بسیج امکانات در ارتفاعات بود، نمونه‌ای از پاسخ ساختارمند استان به بحران‌های طبیعی به شمار می‌رود و نشان‌دهنده تقویت ظرفیت‌های عملیاتی و مدیریت بحران در هرمزگان است.

در کنار آتش‌سوزی‌های عرصه طبیعی، استان با چندین حادثه آتش‌سوزی در شناورها و لنج‌ها نیز مواجه شد، به‌طور مشخص، آتش‌سوزی شدید در اسکله جوادالائمه شهرستان پارسیان موجب شد حدود ۲۰ فروند لنج تجاری طعمه حریق شوند، منابع خبری گزارش داده‌اند که تیم‌های آتش‌نشانی و مدیریت بحران به‌سرعت وارد عمل شدند و با اعزام ۱۵ دستگاه خودرو و حدود ۵۰ نیروی عملیاتی، عملیات مهار آتش را در کوتاه‌ترین زمان ممکن اجرا کردند و از گسترش حریق به دیگر شناورها جلوگیری به عمل آمد.

علاوه بر پارسیان، در اسکله بندر سیریک نیز آتش‌سوزی به ۱۳ لنج آسیب زد، اما با حضور سریع مدیریت بحران، فرمانداری و تیم‌های عملیاتی، این حادثه نیز در مدت پنج ساعت به‌طور کامل مهار شد و هیچ‌گونه خسارت جانی گزارش نشد؛ اقدامی که نشان‌دهنده آمادگی و هماهنگی نیروهای استانی در مواجهه با رخدادهای دریایی-ساحلی است.

آتش‌سوزی‌های لنجی و شناورها اغلب ناشی از سهل‌انگاری در تعمیرات جوشکاری یا بی‌احتیاطی در لنگرگاه‌ها گزارش شده‌اند که موجب سوختن کامل برخی شناورها شده، اما مدیریت به‌موقع استان توانست سرایت آتش به شناورهای مجاور را جلوگیری کند و از یک بحران گسترده‌تر در بنادر جلوگیری نماید.

در یکی از این حوادث، یک فروند لنج باری که حامل حدود ۱۶۰ تن کالا بود نیز دچار حریق شد، اما نیروهای آتش‌نشانی با جداسازی سریع شناور از سایر شناورها، از گسترش حریق جلوگیری کردند و عملیات اطفا را در کمتر از دو ساعت به انجام رساندند، هرچند این شناور و محموله آن خسارت دیده است.

پشه مهاجم و تهدیدات زیستی؛ مدیریت علمی بحران در هرمزگان

در سال‌های اخیر، استان هرمزگان با ورود و گسترش گونه‌های پشه مهاجم از جمله پشه آئدس (Aedes) مواجه بوده است؛ گونه‌ای که می‌تواند ناقل بیماری‌های ویروسی مهمی مانند تب دانگ باشد و تهدیدی جدی برای سلامت عمومی تلقی شود، بر اساس گزارش‌های رسمی سازمان بهداشت جهانی و وزارت بهداشت ایران، استان هرمزگان یکی از نقاطی است که موارد انتقال محلی تب دانگ در آن دیده شده است؛ مواردی که نشان می‌دهد این پشه مهاجم نه‌تنها وارد کشور شده، بلکه در سطح جامعه فعال بوده و اقداماتی برای مقابله با آن ضروری است.

پشه آئدس که قادر است بیماری‌های ویروسی از جمله تب دانگ را انتقال دهد، در سال جاری در برخی مناطق هرمزگان مشاهده

شد و تلاش‌های اولیه برای اطلاع‌رسانی و پایش انجام شد؛ در چند نوبت رسانه‌های رسمی به لاروهای این گونه در مناطق مختلف بندرعباس اشاره کردند که نشان‌دهنده رشد این پشه در محیط شهری و سکونتگاه‌ها بود، بر اساس این گزارش‌ها، بیماری تب دانگ نیز برای اولین بار در کشور به‌صورت محلی در بندرلنگه ثبت شد که تأکیدی بر اهمیت اقدامات زیستی و کنترل ناقلین مهاجم است.

در مواجهه با این تهدید زیستی، مدیریت استان هرمزگان اقداماتی علمی و پیشگیرانه ترتیب داده است که فراتر از واکنش ساده به دیده‌ها عمل می‌کند و به سمت کنترل نظام‌مند و کاهش تهدیدات سلامت عمومی حرکت کرده است، یکی از محورهای اصلی این تلاش‌ها، بهسازی محیط و کنترل منابع آب ایستاده بوده که از مهم‌ترین راهکارهای کاهش تولید مثل پشه مهاجم است؛ معضلی که مسوولان بهداشت و دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان نیز آن را به‌عنوان راهبرد اصلی مقابله معرفی کرده‌اند، این رویکرد شامل پاک‌سازی محیط‌های با آب راکد، جمع‌آوری و مدیریت پسماندها، و فرهنگ‌سازی عمومی برای کاهش زیستگاه‌های پشه بوده است.

علاوه بر بهسازی محیطی، پایش منظم و علمی جمعیت پشه‌ها در مناطق شهری و حاشیه‌ای بندرعباس و دیگر شهرهای استان انجام شده تا حضور و تکثیر این گونه مهاجم رصد شود و در صورت افزایش شاخص‌ها، سریعاً اقدامات مقابله‌ای شکل گیرد، این پایش علمی، که با همکاری دانشگاه علوم پزشکی و دستگاه‌های بهداشتی دنبال شده، کمک کرده است تا نه‌فقط به مشکلات واکنش نشان داده شود، بلکه تصمیم‌گیری مبتنی بر داده و پیشگیری هدفمند شکل گیرد.

سیلاب‌های ناگهانی؛ چالش متضاد در اقلیم خشک

اگرچه استان هرمزگان در محدوده‌ای با اقلیم گرم و خشک قرار دارد، وقوع بارش‌های ناگهانی و قابل توجه در برخی مقاطع، این منطقه را با چالش پیچیده‌ای مواجه کرد که از نظر نوع و سرعت بروز، با بحران‌های خشکسالی طولانی‌مدت تفاوت اساسی داشت، بارش‌های شدید، افزایش حجم روان‌آب‌ها و جاری شدن سیلاب در بخش‌هایی از استان، زیرساخت‌های شهری و روستایی را تحت فشار قرار داد و نیازمند واکنش سریع و هماهنگ دستگاه‌های اجرایی شد.

این وضعیت، نخستین آزمون جدی برای آمادگی عملیاتی و هماهنگی بین‌بخشی بود؛ آزمونی که مدیریت استان توانست با بسیج نیروهای امدادی، اطلاع‌رسانی به‌موقع، و اجرای طرح‌های پیش‌بینی شده در ستاد مدیریت بحران، اثرات منفی آن را تا حد زیادی مهار کند، هشدارهای هواشناسی، انتشار سریع اطلاعات به مخاطبان شهری و روستایی، و فعال‌سازی تیم‌های واکنش سریع موجب شد تا خطرات انسانی جدی کاهش یابد و روند خدمت‌رسانی در منطقه ادامه یابد.

خسارت‌های واردشده به زیرساخت‌ها مانند راه‌های روستایی، پل‌ها و تأسیسات عمرانی ابتدایی بود، اما پاسخ به‌موقع مدیریت بحران استان موجب شد روند بازگشایی مسیرها و تعمیرات پس از سیلاب سریع‌تر آغاز شود، تیم‌های فنی و مهندسی با اولویت‌بندی مناطق تحت تأثیر، نسبت به بازسازی موقت و سپس دائمی بخش‌هایی که تخریب شده بودند اقدام کردند، تا زمان بازگشت به شرایط عادی کوتاه‌تر شود و زندگی روزمره مردم کمتر دچار اختلال گردد.

یکی دیگر از نکات مثبت در مدیریت سیلاب، واکنش هماهنگ با نهادهای ملی مانند وزارت نیرو، هلال‌احمر و دستگاه‌های اجرایی بخش کشاورزی بود؛ به‌گونه‌ای که توزیع اقلام ضروری، اسکان موقت آسیب‌دیدگان و امدادرسانی پزشکی و درمانی در زمان مناسب انجام گرفت و مانع از گسترش بحران‌های دوم شد، این سطح از همکاری، نه تنها خسارت‌های وارده را محدود کرد، بلکه موجب تقویت اعتماد عمومی به سازوکارهای پاسخ فوری به بحران در استان شد.

در مجموع، تجربه سیلاب‌های ناگهانی نشان داد که حتی در مقابل رخدادهایی که ماهیت غیرمنتظره و ناگهانی دارند، آمادگی ساختاری، برنامه‌ریزی مناسب و هماهنگی بین‌بخشی می‌تواند جلوی تبدیل وقوع به «بحران» بگیرد، مدیریت استان توانست با اتخاذ اقداماتی منسجم، از تبدیل این حادثه طبیعی به رخدادی فراگیر و مخرب جلوگیری کند و روند بازگشت به وضعیت عادی را تسریع نماید؛ تجربه‌ای که به ارتقای ظرفیت‌های پاسخ به بحران در هرمزگان کمک کرده است.

آسیب به زیرساخت‌ها؛ از مهار بحران تا بازسازی و استمرار خدمات

یکی از بارزترین پیامدهای سیلاب‌های اخیر در استان هرمزگان، آسیب به زیرساخت‌های حیاتی شهری و روستایی بود؛ چالشی که اگر مدیریت مناسب در مواجهه با آن شکل نمی‌گرفت، می‌توانست اختلال‌های پایدار در تردد، تأمین آب، برق و خدمات عمومی ایجاد کند.

سامانه‌های بارشی اخیر باعث شد که روان‌آب‌ها در بسیاری از نقاط استان جاری شوند و بخش‌هایی از راه‌ها، شبکه‌های آبرسانی و خطوط برق را تحت فشار قرار دهند، اما واکنش سریع مدیریت بحران استان و کارگزاران اجرایی سبب شد تا خسارات اولیه کنترل شود و خدمات عمومی استمرار یابد.

در برخی شهرستان‌ها مانند سیریک، آسیب‌های ناشی از سیلاب به زیرساخت‌ها بسیار محسوس بود؛ فرماندار شهرستان گزارش داده که خسارت‌های وارده بر راه‌ها، پل‌ها، تأسیسات زیربنایی و شبکه‌های خدماتی به بیش از یکهزار و ۲۸۰ میلیارد تومان رسیده است، اما فرآیند ارزیابی و بازسازی سریع‌تر از انتظار آغاز شده و بسیاری از مسیرهای ارتباطی در حال بازگشایی و ترمیم هستند.

از جمله مشکلاتی که بلافاصله پس از وقوع سیلاب مدیریت شد، قطعی برق در بیش از ۳۰ روستا و بخش‌هایی از جزیره قشم بود، بر اساس گزارش‌ها، گروه‌های فنی و عملیاتی توانستند ظرف ساعات اولیه پس از حادثه خاموشی‌ها را رفع کنند و برق را مجدداً در شبکه برقرار سازند تا کانال‌های خدمات‌رسانی دچار اختلال طولانی نشوند.

اقدامات مدیریت استان در مواجهه با این آسیب‌ها چندلایه؛ اعزام فوری نیروهای فنی به محل‌های آسیب‌دیده برای ارزیابی و آغاز ترمیم، همکاری بین‌بخشی با وزارت نیرو، اداره راه و شهرسازی، شرکت آبفا و شرکت برق، اولویت‌بخشی به مسیرهای اصلی تردد و تأسیسات حیاتی آب و برق، اطلاع‌رسانی شفاف به مردم برای کاهش نگرانی و هدایت منابع در مسیر درست بود.

این رویکرد سبب شد که حتی با وجود خسارت‌های قابل توجه به زیرساخت‌ها، خدمات اساسی در بخش‌های آب، برق و راه‌های اصلی با کمترین توقف ممکن ادامه یابد، به‌گونه‌ای که مردم و کسب‌وکارها پس از مهار بحران اولیه توانستند به زندگی عادی بازگردند.

کارشناسان محلی نیز تأکید کردند که این سرعت در مهار و بازسازی زیرساخت‌ها نتیجه هماهنگی مؤثر نهادهای اجرایی، برنامه‌ریزی عملیاتی و واکنش پیشدستانه مدیریت استان بوده است الگویی که نشان می‌دهد حتی در مواجهه با بحران‌های طبیعی، تدبیر و سازمان‌دهی می‌تواند اثرات منفی را به حداقل برساند و مسیر توسعه و خدمات‌رسانی را حفظ کند.

چالش‌های اقتصادی و صنفی؛ مدیریت تنش‌های معیشتی در هرمزگان

در سال‌های اخیر، هم‌زمان با بروز فشارهای اقتصادی در سطح کشور، بخش قابل توجهی از جامعه فعالان اقتصادی و صنوف مختلف در استان هرمزگان نیز با چالش‌های معیشتی روبه‌رو شده‌اند که بخشی از آن ناشی از انتظارات و مطالبات صنفی بوده است.

یکی از برجسته‌ترین این تنش‌ها در سال گذشته، اعتصاب صنفی کامیون‌داران بود که از شهر بندرعباس آغاز شد و بخشی از رانندگان سنگین را به توقف فعالیت در مسیرهای حمل‌ونقل کالا واداشت؛ اعتصابی که با توجه به اهمیت حمل‌ونقل جاده‌ای و نقشی که هرمزگان در تدارک و جابه‌جایی کالا دارد، حساسیت بالایی برای خدمات عمومی و تداوم جریان کالا ایجاد کرد، بر اساس گزارش‌ها، این اعتراض صنفی در بیش از ۱۳۰ شهر کشور ادامه یافت و در روزهای خود نیز نشان‌دهنده نگرانی گسترده جامعه رانندگان از هزینه‌های بالای بیمه، سوخت، تعمیرات و عدم تناسب هزینه‌ها با درآمدها بود.

برای مدیریت این چالش، دستگاه‌های اجرایی استان و مدیریت ارشد اجرایی هرمزگان تلاش کردند تا با گفت‌وگوی مستقیم با نمایندگان صنفی و فعالان بخش حمل‌ونقل، به‌صورت سازنده و در چارچوب قانون و امنیت اجتماعی، مطالبات را دنبال و پیگیری کنند، یکی از محورهای گفت‌وگو، اطمینان‌بخشی به رانندگان در خصوص پاسخگویی و توجه به دغدغه‌های صنفی آنان بود، به‌طوری که سخنگوی دولت در سطح ملی نیز اعلام کرد که نسبت به مطالبات صنفی کامیون‌داران خود را موظف به پاسخگویی می‌داند و تلاش می‌شود تا بخشی از مسائل و مشکلات قانونی و اجرایی آنان از مسیرهای مدنی و صنفی حل شود.

در مواجهه با این قبیل چالش‌ها، مدیریت استان هرمزگان تلاش کرده است تا با رویکردی میان‌بخشی و گفت‌وگو محور، تنش‌های صنفی را به مسیر حل و فصل قانونی هدایت کند، این رویکرد شامل ایجاد کانال‌های ارتباطی با نمایندگان صنوف، پیگیری مطالبات از طریق نهادهای وزارتخانه‌ای ذی‌ربط، و تعامل با نمایندگان استان در مجلس شورای اسلامی برای ارائه پیشنهادهای سازنده در جهت اصلاح برخی مقررات بوده است.

اگرچه برخی از اعتراضات صنفی در کشور مقیاس ملی داشت و خارج از چارچوب استانی نیز ادامه یافت، نمونه‌ای که در هرمزگان رخ داد، نمونه‌ای از تعامل فعال با جامعه صنفی و تلاش برای کاهش فشار معیشتی از مسیرهای مدنی و قانونی بوده است رویکردی که موجب شد تنش صنفی به مدیریت بحران تبدیل شود و از وقوع اختلال‌های جدی‌تر در خدمات عمومی و اقتصادی جلوگیری به عمل آید.

این تجربه نشان می‌دهد که حتی در شرایط فشار اقتصادی و مطالبات صنفی، گفت‌وگو، پاسخگویی رسمی و پیگیری قانونی می‌تواند به کاهش تنش‌ها کمک و مسیر توسعه و ثبات اجتماعی را حفظ کند موضوعی که برای یک استان با نقش حساس در حمل‌ونقل کالا و خدمات اقتصادی مانند هرمزگان اهمیت ویژه‌ای دارد.

برنامه‌محوری؛ محور مشترک مدیریت بحران در هرمزگان

یکی از نکات کلیدی در موفقیت استان هرمزگان در مقابله با بحران‌های متعدد سال جاری، رویکرد برنامه‌محور مدیریت ارشد استان بود، این رویکرد که بر تدوین نقشه راه، هدف‌گذاری دقیق و پیگیری مستمر اقدامات عملیاتی مبتنی بود، توانست استان را از مسیر آشفتگی و واکنش‌های سلیقه‌ای دور کند و به جای آن مدیریت بحران مبتنی بر داده و برنامه‌ریزی علمی ایجاد کند.

مدیریت بحران در هرمزگان از ابتدای سال جاری، با بحران‌های متنوعی مواجه بود؛ از خشکسالی و تنش آبی، سیلاب‌های ناگهانی، آتش‌سوزی‌های گسترده در لنج‌ها و مراتع، تا تهدیدات زیستی مانند پشه مهاجم و چالش‌های اقتصادی و صنفی. هر یک از این بحران‌ها به تنهایی می‌توانست اختلال جدی در زندگی مردم و فعالیت‌های اقتصادی ایجاد کند، اما مدیریت استان با استفاده از چارچوب برنامه‌محور، توانست همزمان چند بحران را تحت کنترل داشته باشد و اقدامات پیشگیرانه و اصلاحی را به‌موقع اجرا کند.

یک مثال روشن از تأثیر برنامه‌محوری، مدیریت بحران خشکسالی و تنش آبی بود، با تدوین برنامه جامع آمایش منابع آبی و اقدامات کاهش مصرف و بهینه‌سازی توزیع آب، استان توانست فشار ناشی از کم‌آبی بر کشاورزی و مصارف شهری را کنترل کند و از ایجاد بحران اجتماعی ناشی از کمبود آب جلوگیری نماید، در سیلاب‌های ناگهانی، برنامه‌های هشدار سریع، امدادرسانی هدفمند و مدیریت تخلیه مناطق آسیب‌پذیر، مانع از افزایش خسارت جانی و مالی شد و امنیت روانی جامعه حفظ شد.

در حوزه آتش‌سوزی‌ها، به‌ویژه آتش‌سوزی لنج‌ها، مراتع و جنگل‌ها، برنامه‌ریزی رزمایشی و آماده‌سازی تیم‌های تخصصی آتش‌نشانی، هماهنگی با دستگاه‌های اجرایی و بسیج عمومی منابع انسانی و تجهیزات، باعث شد شعله‌ها به سرعت مهار شود و از گسترش بیشتر آتش جلوگیری گردد، این اقدامات برنامه‌محور به‌ویژه در آتش‌سوزی‌های گسترده بندر شهید رجایی و مراتع شمال استان، عملکرد مثبت مدیریت استان را به نمایش گذاشت و اطمینان عمومی را افزایش داد.

همچنین، در بحران‌های اقتصادی و صنفی، مانند تنش کامیون‌داران و نوسانات قیمت کالاهای اساسی، استانداری با طراحی برنامه‌های موقت و بلندمدت برای حمایت از معیشت مردم، هماهنگی با بنگاه‌های اقتصادی و اطلاع‌رسانی شفاف، توانست از تشدید اعتراض‌ها و اختلال در فعالیت‌های اقتصادی جلوگیری کند، برنامه‌محوری باعث شد اقدامات اجرایی به‌صورت منسجم و هماهنگ با نیازهای واقعی مردم اجرا شود و اثرگذاری آنها ملموس باشد.

در بخش تحولات امنیتی و تهدیدات منطقه‌ای، از جمله جنگ ۱۲ روزه اخیر و افزایش تهدیدات دریایی و مرزی، برنامه‌ریزی دقیق استان و اجرای رزمایش‌ها و اقدامات پدافند غیرعامل، هماهنگی میان‌بخشی و اطلاع‌رسانی به مردم، از بروز اختلالات اجتماعی و اضطراب جمعی جلوگیری کرد و امنیت عمومی را تضمین نمود، این ترکیب اقدامات برنامه‌محور، همکاری نهادی و آمادگی عملیاتی، کلید موفقیت استان در مدیریت بحران‌های چندگانه بوده است.

با این وجود، عملکرد مثبت و برنامه‌محور مدیریت استان در دولت چهاردهم، توانست هر یک از این بحران‌ها را به‌طور مؤثر مهار کرده و پیامدهای آن را به حداقل برساند، رویکرد مبتنی بر برنامه، هدف‌گذاری دقیق، هماهنگی میان‌بخشی و اطلاع‌رسانی شفاف، کلید موفقیت این عملکرد بوده است.

برنامه‌محوری باعث شد که استان بتواند نه تنها تهدیدات مستقیم را کنترل کند، بلکه روند توسعه اقتصادی، آموزشی، بهداشتی و زیست‌محیطی را نیز ادامه دهد و از توقف فعالیت‌های حیاتی جلوگیری شود.

در نهایت، تجربه هرمزگان نشان می‌دهد که برنامه‌محوری نه تنها ابزار پیشگیری و پاسخ‌دهی به بحران است، بلکه بستری برای استمرار توسعه و بهره‌برداری از منابع محدود استان در شرایط فشار و تهدید ایجاد می‌کند، برنامه‌محوری، انسجام تصمیم‌گیری، اولویت‌بندی منابع و هماهنگی میان بخشی را ممکن ساخته و موجب شده که استان در مواجهه با خشکسالی، سیلاب، آتش‌سوزی، تهدیدات زیستی و چالش‌های امنیتی و اقتصادی، عملکردی موفق و پایدار داشته باشد.

اقتصاد کیش
خبری، تحلیلی، اطلاع رسانی
فرهنگی، اجتماعی، ورزشی، اقتصادی
صاحب امتیاز: مؤسسه مطبوعاتی و رسانه ای اقتصاد کیش
مدیر مسئول و سردبیر : ابراهیم ارزانی
قائم مقام مدیر مسئول: اسحق ارزانی
با مجوز وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
گستره توزیع :جزیره کیش و استان هرمزگان
نشانی دفتر مرکزی : کیش - خیابان فردوسی، ویلاهای مروارید
بلوک B۳ ، طبقه سوم، واحد ۷۱۵
تلفن: ۴۴۴۲۴۹۶۹ - ۴۴۴۲۴۹۹۹ (۰۷۶)
فکس: ۴۴۴۲۴۹۶۸ امور آگهی ها: ۴۴۴۲۰۲۸۴
چاپ: تهران، شهرک صنعتی صفادشت، بلوار تیر، انتهای خیابان ۱۲ غربی
شرکت چاپ صمیم ۰۲۱۶۵۵۸۶۸۰۱
eghtesadekish@yahoo.com eghtesad-kish.ir